

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

(conform paragraaf 47, derde alinea, van het Reglement van Orde)

Het onderstaande wijzigingsvoorstel van de heer Masucci is tijdens de beraadslagingen verworpen:

Paragrafen 4.3.1.3. en 4.3.1.4

Schrappen.

Motivering

Een dergelijke verruiming van de selectiecriteria druist in tegen het concentratiebeginsel.

Uitslag van de stemming

Vóór: 18, tegen: 54, onthoudingen: 3.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP) — Eerste officieel ontwerp”

(98/C 407/15)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 2 juli 1998 overeenkomstig artikel 23, lid c van zijn Reglement van Orde besloten een advies op te stellen over „Het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP) — Eerste officieel ontwerp”.

De Afdeling voor regionale ontwikkeling, ruimtelijke ordening en urbanisme, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft op 17 juli 1998 haar advies goedgekeurd. Rapporteur was de heer Boussat.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 357e Zitting op 9 en 10 september 1998 (vergadering van 9 september) met 110 stemmen vóór en 2 tegen bij 2 onthoudingen het volgende advies uitgebracht.

1. Inleiding

1.1. Tijdens de informele vergadering van de ministers voor ruimtelijke ordening die in 1993 onder het voorzitterschap van België in Luik is gehouden, hebben de lid-staten besloten om een Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP) op te stellen als leidraad en referentiekader voor een Europees beleid voor ruimtelijke ordening.

1.2. Tijdens de informele vergadering van Leipzig in 1994 is een eerste document met de titel „Principes voor een Europees ruimtelijk ontwikkelingsbeleid” goedgekeurd. Dit document, waarin richtsnoeren en algemene criteria worden aangegeven voor het op te stellen ruimtelijk ontwikkelingsperspectief is gebaseerd op een mededeling van de Commissie die in datzelfde jaar werd gepubliceerd „Europa 2000 + — Samenwerking inzake de ruimtelijke ordening van het Europese grondgebied”.

Het Comité heeft dienaangaande tweemaal advies uitgebracht, nl. in maart ⁽¹⁾ en in september ⁽²⁾ 1995.

1.3. Een eerste officieel ontwerp van het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief is gepresenteerd tijdens de informele vergadering van de ministers van ruimtelijke ordening die op 9 en 10 juni 1997 in Noordwijk bijeengekomen zijn. Dit ontwerp is uitgewerkt door een intergouvernementele werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de lid-staten en de Europese Commissie, het Comité voor ruimtelijke ontwikkeling (CRO).

1.4. In de conclusies van het voorzitterschap die bij deze gelegenheid zijn goedgekeurd, wordt onderstreept dat dit ontwerp vooral belangrijk is als uitgangspunt voor een politiek debat waarin de vraag centraal staat hoe een Europees ruimtelijk orderingsbeleid met

⁽¹⁾ PB C 133 van 31.5.1995.

⁽²⁾ PB C 301 van 13.11.1995.

inachtneming van de praktische doelstellingen die in Leipzig zijn goedgekeurd ertoe kan bijdragen economische en sociale samenhang, duurzame ontwikkeling en concurrentiekracht van het gehele grondgebied onder één noemer te brengen en daarnaast een kader tot stand te brengen waarin stadsontwikkelingsbeleid en beleid voor plattelandsontwikkeling nauwer op elkaar aansluiten.

1.5. In dezelfde conclusies, alsook in het eerste officieel ontwerp voor het EROP, wordt aangegeven dat over het ontwerp een breed politiek debat dient te worden gehouden niet alleen in en tussen de lid-staten, maar ook tussen de Commissie en de andere Europese instellingen, waaronder het Economisch en Sociaal Comité.

1.6. Het EROP is een politiek document dat geen normatief karakter heeft maar als leidraad fungeert en gebaseerd is op een continu proces, zodat het regelmatig kan worden aangepast. Het gaat om een voorstel voor een samenwerkingskader waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende niveaus van politiek beleid en ruimtelijke ordening in Europa en waarin drie fundamentele en gelijkwaardige doelstellingen centraal staan: economisch en sociale samenhang, duurzame ontwikkeling en een Europees grondgebied met gelijkelijk verdeelde concurrentiekracht. EROP zal medio 1999, tijdens het voorzitterschap van Duitsland, worden afgerond.

1.7. Het Comité hoopt overigens van harte dat de werkzaamheden inderdaad op de overeengekomen datum kunnen worden afgerond, aangezien de voorbereidingen inmiddels al vijf jaar aan de gang zijn.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité is van oordeel dat een ruimtelijk ordeningsbeleid, met name d.m.v. het EROP, van wezenlijk belang is met het oog op een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van het Europees grondgebied. Sinds jaar en dag maakt het Comité zich sterk voor het vaststellen en tenuitvoerleggen van een coherente strategie voor ruimtelijke ordening van het Europees grondgebied. Een dergelijke strategie is een belangrijke voorwaarde voor duurzame ontwikkeling, zoals wordt betoogd in de adviezen die het Comité dienaangaande de afgelopen jaren heeft uitgebracht.

2.2. Het is duidelijk dat het Europees ruimtelijk ontwikkelingsmodel in de toekomst moeilijk te handhaven zal zijn, daar dit gekenmerkt wordt door een buitensporige concentratie van de bevolking, de economische activiteiten en in meer algemene zin de rijkdom in bepaalde centrale gebieden van de Europese Unie. Als alle beleidsonderdelen die van invloed zijn op de ruimtelijke ontwikkeling, en met name het economisch en werkgelegenheidsbeleid, geen noemenswaardige ombuiging ondergaan, zal dit concentratieverschijnsel in het zicht van nieuwe uitbreidingen alleen maar toenemen.

2.3. Het is zaak dat op EU-niveau een beleid voor ruimtelijke ontwikkeling wordt opgezet dat rekening houdt met de nationale systemen voor de verdeling van de bevoegdheden. Deze noodzaak vloeit met name voort uit een aantal artikelen van het Verdrag (met name 129B, 129D, 130 en 130S) en uit verschillende hoofdstukken van het Witboek „Groeï, concurrentievermogen en werkgelegenheid”.

2.4. De pogingen om een dergelijke strategie uit te werken en met het eerste officieel ontwerp voor het EROP in concrete vorm te gieten, worden derhalve door het Comité verwelkomd en hebben ook dit keer zijn volle steun. Het Comité deelt de tijdens de informele vergadering van de ministers van ruimtelijke ontwikkeling in Noordwijk in juni 1997 goedgekeurde conclusies van het voorzitterschap, met name wat het belang van het eerste officieel ontwerp betreft als uitgangspunt voor een politiek debat over de wijze waarop Europees ruimtelijk ontwikkelingsbeleid ertoe kan bijdragen doelstellingen als economische en sociale cohesie, duurzame ontwikkeling en concurrentievermogen van het gehele grondgebied onder één noemer te brengen.

2.5. Het Comité onderschrijft de fundamentele doelstellingen van het EROP, die overeenkomen met de prioriteiten die het Comité zelf heeft gesteld. Desalniettemin betreurt het Comité dat de verbetering van de kwaliteit van het bestaan van burgers niet expliciet wordt erkend als een fundamentele doelstelling van ruimtelijk ontwikkelingsbeleid en herinnert eraan reeds eerder onderstreept te hebben dat „de kwaliteit van het bestaan niet alleen de belangrijkste doelstelling van een ruimtelijk ordeningsbeleid is maar ook het voornaamste criterium voor maatregelen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling in Europa en bij het zoeken naar adequate oplossingen”⁽¹⁾. Dit streven krijgt des te meer gewicht als men bedenkt hoe ernstig de economische en sociale situatie is waarmee een groot aantal grote stedelijke gebieden van de Europese Unie geconfronteerd worden.

2.6. Over het algemeen genomen is het Comité van mening dat dit eerste officieel ontwerp een verbetering is vergeleken met de vorige documenten, omdat de grote problemen diepgaander en nauwkeuriger lijken te zijn geanalyseerd. Het document heeft echter, met name daar waar problemen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en sterke en zwakke punten van het Europees grondgebied worden besproken, door de thematische aanpak waarvoor is gekozen toch vooral een academisch karakter waarbij slechts zaken worden vastgesteld. Zo betreurt het Comité dat bij de analyse van de problemen niet is uitgegaan van een aanpak naar grote territoriale gebieden (Middellandse Zeegebied, Oostzeegebied, Atlantische Boog, Alpengebied enz.). Meer dan de lid-staten zijn ongetwijfeld deze niveaus relevant voor het uitstippelen en tenuitvoerleggen van een geïntegreerd ruimtelijk ontwikkelingsbeleid, een aanpak die overigens ook door de Europese Commissie wordt aanbevolen in haar mededelingen „Europa 2000” en „Europa 2000 +”.

2.7. Het Comité betreurt tevens dat in het document met geen woord wordt gerept over de specifieke problemen van ultraperifere en insulaire gebieden in de

⁽¹⁾ PB C 133 van 31.5.1995.

Europese Unie noch over die van bergstreken. Wat laatstgenoemde problemen betreft, wil het Comité erop wijzen dat bergstreken meer dan 30 % van het EU-grondgebied uitmaken, bijna 30 miljoen inwoners tellen en met economische, sociale en milieuproblemen kampen waarvoor de Europese Unie haar ogen niet mag sluiten.

2.8. Het Comité staat erop dat in de overdenkingen over ruimtelijke ontwikkeling ruim aandacht wordt besteed aan bergstreken, evenals aan ultraperifere en insulaire regio's en dat hun specifieke problemen worden erkend.

2.9. Wat de stedenproblematiek betreft, verwijst het Comité naar zijn standpunten en voorstellen in de adviezen van september 1996 over de „Rol van de Europese Unie in de stedenproblematiek”⁽¹⁾ en van januari 1998 over de mededeling van de Commissie getiteld „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”⁽²⁾. Het Comité wil er in dit verband echter op wijzen dat enerzijds de problematiek van perifere gebieden vooral in hun relatie tot de stedelijke centra en anderzijds de problematiek van middelgrote steden als verbindingsschakel tussen plattelandsgebieden en grote steden nader onderzocht dienen te worden.

2.10. Een gedetailleerde inhoudelijke analyse van het document lijkt in dit stadium nog te vroeg, temeer daar vóór de afronding tijdens het Duitse voorzitterschap nog een aantal belangrijke wijzigingen te verwachten zijn in het licht van de debatten die nu nog, vooral op institutioneel niveau, plaatsvinden en van de zeven internationale seminars over bepaalde thema's, die reeds zijn gehouden of vóór eind november 1998 nog zullen plaatsvinden.

2.11. Ten aanzien van de bij het opstellen van het EROP te volgen werkwijze en de inhoud ervan zijn er echter een aantal punten van overweging die nu al in het oog springen. Deze overwegingen gaan uit van de beginselen die volgens het Comité ten grondslag zouden moeten liggen aan het eerste officieel ontwerp voor het EROP⁽³⁾, nl.:

- er dient rekening te worden gehouden met de dynamiek, mogelijkheden en specifieke problemen van de regio's;
- verschillen in geografische, sociaal-economische en culturele omstandigheden die territoriale structuren schragen, dienen te worden gerespecteerd en het intern evenwicht dient te worden gehandhaafd;
- er dient te worden gekozen voor een transnationale c.q. grensoverschrijdende aanpak op nationaal, regionaal en lokaal niveau, waarbij synergie tussen de verschillende niveaus aanwezig dient te zijn en gezorgd moet worden voor coherentie met het beleid van de betrokken lid-staten;

— er dient gezorgd te worden voor coördinatie van de besluitvorming op de verschillende sectorale beleidsterreinen die invloed hebben op de ruimtelijke ordening (werkgelegenheidsbeleid, trans-Europese netwerken, structuurbeleid, mededingingsbeleid,...);

— er dient te worden gestreefd naar convergentie tussen de „bottom-up” en „top-down”-benadering.

3. Uitbreiding van de kring van discusiepartners: meer betrokkenheid van de economische en sociale partners

3.1. Het Comité acht het de hoogste tijd dat een partnerschap met de sociaal-economische partners wordt aangegaan. Tot dusverre is men op dit vlak danig in gebreke gebleven. Met voldoening stelt het Comité vast dat tijdens de informele Raad van Noordwijk erkend is dat er een breed debat tussen de betrokken (overheids)instanties, en met name een dialoog tussen de EU-instellingen, op gang moet worden gebracht teneinde consensus te bereiken over de doelstellingen en principes die ten grondslag moeten liggen aan het EROP, de politieke opties en de omzetting daarvan in de praktijk.

3.2. Dit partnerschap is des te meer geboden gezien het feit dat van onderhavig document onder meer verwacht wordt dat de actoren op het gebied van regionale ontwikkeling zich meer bewust worden van de groeiende interdependentie tussen de verschillende gebieden, de verschillende sectorale beleidsterreinen en de verschillende betrokken bestuurslagen, en daardoor op diverse terreinen meer samenwerking zullen gaan ontwikkelen. Daarnaast wordt benadrukt dat moet worden nagegaan met welke partners deze verantwoordelijkheid kan worden gedeeld, teneinde de regels en modaliteiten van het partnerschap en de mogelijkheden voor gezamenlijke actie vast te stellen⁽⁴⁾.

3.3. Ondanks deze ambities moet het Comité tot zijn spijt vaststellen dat bij het opstellen van het eerste officieel ontwerp geen principes en procedures zijn gehanteerd die voor de nodige transparantie hadden kunnen zorgen. Vooral de participatie van alle actoren op het gebied van regionale ontwikkeling had hiertoe kunnen bijdragen. Het Comité heeft er in zijn vorige adviezen op aangedrongen dat het EROP in samenwerking met al deze actoren, en vooral de sociaal-economische kringen, wordt opgesteld. Het Comité heeft met name in het reeds eerder vermelde advies van september 1995 o.m. bevestigd dat:

„het ontwerpen van het EROP vooral een proces moet zijn waarbij op een adequate schaal door alle betrokken groeperingen wordt samengewerkt, zodat niet alleen daadwerkelijk rekening kan worden gehouden met interferenties tijdens de totstandkoming ervan, maar ook met de interactie en de synergie tussen beleidsmakers en actoren op het gebied van regionale ontwikkeling.”

⁽¹⁾ PB C 30 van 30.1.1997.

⁽²⁾ PB C 95 van 30.3.1998.

⁽³⁾ PB C 301 van 13.11.1995.

⁽⁴⁾ EROP — Eerste officieel ontwerp — paragraaf I F.

3.4. Deze constatering betreffende de bij de uitwerking van het EROP gevolgde werkwijze is verhelderend voor de onvolkomenheden en zelfs lacunes in de intergouvernementele aanpak die aan de basis van dit project ligt, en met name voor de werkmethodes van het Comité voor ruimtelijke ontwikkeling (CRO); deze werkmethode lijkt het informatie- en raadplegingsbegin-sel a priori uit te sluiten. De vraag of ruimtelijke ontwikkeling niet bij de communautaire bevoegdheden moet worden ondergebracht, wordt daardoor weer actueel.

3.5. Het Comité wijst er nogmaals op dat „ruimtelijke ontwikkeling” in se een begrip is dat transparantie veronderstelt, evenals een rechtstreekse verantwoordelijkheid van de Europese burgers voor de ter zake gemaakte keuzes en volledige participatie van alle betrokken actoren, met in de eerste plaats de sociaal-economische actoren, m.i.v. verenigingen, op alle territoriale bestuursniveaus.

3.6. Uitbreiding van de kring van discussiepartners is dus geboden, te meer daar het EROP in de toekomst met name zal moeten dienen als referentiekader voor de formulering en tenuitvoerlegging van andere onderdelen van EU-beleid, die zichtbare gevolgen voor het grondgebied hebben.

3.7. Dit vooruitzicht kan nauwelijks verenigbaar, ja zelfs in strijd lijken met het niet-bindende karakter van het EROP dat in het ontwerp benadrukt wordt. In dit verband mag echter niet vergeten worden dat het EROP ook als referentiekader moet dienen voor de lid-staten zelf, op de verschillende betrokken bestuursniveaus. Het Comité is verder van mening dat het EROP, om werkelijk als referentiekader te kunnen dienen, met redelijk ruime, maar regelmatige tussenpozen moet worden bijgewerkt. Te denken valt aan intervallen van vijf à zeven jaar.

3.8. Uitbreiding van het debat is bovendien des te noodzakelijker, als men bedenkt dat er nu proefprojecten in het kader van de voorontwerpen van het EROP worden uitgewerkt zonder dat daarbij daadwerkelijk regionale en lokale actoren betrokken zijn (zie ook paragraaf 6).

3.9. Het Comité dringt er bijgevolg nogmaals op aan dat het partnerschapsprincipe steeds als essentieel element bij de uitwerking, herziening en tenuitvoerlegging van het EROP moet worden meegenomen. Tevens wil het Comité met klem erop wijzen dat het hoog tijd is om iets te doen aan de institutionele tekortkomingen van de intergouvernementele aanpak. Met het oog hierop acht het Comité het wenselijk dat de overheveling van de bevoegdheid voor ruimtelijke ontwikkeling naar de EU opnieuw aan de orde wordt gesteld, evenals de institutionalisering van de Raad van ministers van ruimtelijke ontwikkeling en het statuut van het Comité voor ruimtelijke ontwikkeling.

3.10. Dit laatste comité zou een raadgevende functie moeten krijgen, en nauw moeten gaan overleggen en samenwerken met de regionale en lokale overheden en de sociaal-economische organisaties. Taken en werkmethodes van het CRO dienen in dit verband eveneens nader bepaald te worden te worden, terwijl de samenstelling ervan dient te worden herzien zodat hierin o.a. ook vertegenwoordigers van sociaal-economische organi-

saties die inspraak hebben in de ruimtelijke ordening, zitting krijgen.

4. Het EROP en EU-beleid

4.1. Het eerste officieel ontwerp van het EROP geeft een duidelijk beeld van de interactie tussen het beleid voor ruimtelijke ordening en een aantal sectorale beleidslijnen en van de synergie die ter bevordering van economische en sociale samenhang tot stand zou kunnen worden gebracht. De vraag in hoeverre het EROP kan bijdragen tot een grotere samenhang tussen het EU-beleid dient, zo wordt in dit eerste ontwerp benadrukt, centraal komen te staan in het debat over de ordening van het Europese grondgebied. Met deze ene zin wordt zonder meer de kern van het debat samengevat.

4.2. Het Comité kan zich volledig vinden in deze visie, die aansluit bij zijn eigen analyse. Het Comité wil echter benadrukt zien dat een dergelijke synergie ten doel moet hebben, verkokering van beleid tegen te gaan, mogelijke conflictbronnen te verminderen en — ten slotte — de impact van EU-beleid te optimaliseren in het kader van een geïntegreerde benadering van ruimtelijke ordening, die aan alle burgers ten goede moet komen.

4.3. De Europese Unie en de lid-staten moeten in dit verband verantwoordelijkheid op zich nemen bij de tenuitvoerlegging van bepaalde sectorale beleidsonderdelen (GLB, milieu ...) rekening houden met de impact daarvan. Als ervoor gezorgd wordt dat het totale beleid op Europees niveau coherent is, zal het grote publiek beter zicht krijgen op en dus een beter begrip krijgen van de verschillende EU-beleidsonderdelen. In die zin zouden gecoördineerde bewustmakingsmaatregelen moeten worden genomen.

4.4. Het Comité onderstreept het belang dat het in dit verband hecht aan het beleid voor trans-Europese vervoers- en telecommunicatienetwerken. De totstandkoming van dergelijke netwerken is niet alleen een belangrijke factor voor geografische integratie maar ook, en vooral, ook voor de economische en sociale integratie. Vanuit het oogpunt van een evenwichtige ontwikkeling van het Europese grondgebied acht het Comité het eveneens van essentieel belang dat iedereen gelijke toegang tot de infrastructuur heeft.

4.5. Het Comité verbaast zich erover en betreurt het ten zeerste dat in het geheel niet wordt stilgestaan bij de gevolgen van het werkgelegenheidsbeleid voor de ruimtelijke samenhang van de EU en de mogelijke bijdrage die dit beleid kan leveren om verschillen en onevenwichtigheden tussen de regio's te verminderen. Het ontbreken van dergelijke overwegingen is een fundamentele lacune in het eerste officieel ontwerp en is des te opmerkelijker daar elke aanzet om tot een ruimtelijk orderingsbeleid te komen, of dit nu op Europees, nationaal, regionaal of lokaal niveau is, geen enkele kans van slagen heeft als geen rekening wordt gehouden met de gevolgen die het werkgelegenheidsbeleid zowel qua ruimtelijke ordening als qua spreiding van de verdeling van de bevolking en de rijkdommen voor het grondgebied heeft.

4.6. Het Comité wijst erop dat een duurzame herstructurering van het Europees grondgebied pas mogelijk wordt wanneer er een ruimtelijke ontwikkelingsstrategie wordt uitgestippeld en tenuitvoergelegd, waarin concurrentievermogen en economisch en sociale samenhang, economische prestaties en principes en doelstellingen van solidariteit en sociale gerechtigheid, economische ontwikkeling en sociale ontwikkeling op één noemer gebracht zijn. Het werkgelegenheidsbeleid is zonder meer een doorslaggevende factor voor de verwezenlijking van deze doelstelling. Daarom is een geïntegreerd beleid voor ruimtelijke ordening geboden. De territoriale werkgelegenheidspacten, die erop gericht zijn de betrokken partners op het gebied van de werkgelegenheid samen te brengen op het overeenkomstige territoriale niveau, zijn een goed voorbeeld van een dergelijke geïntegreerde aanpak⁽¹⁾ en geven aan hoe belangrijk de ruimtelijke dimensie bij de opbouw van een duurzaam Europa is⁽²⁾.

4.7. Hoewel het beleid voor onderzoek en technologische ontwikkeling (O&TO) genoemd wordt als één van de beleidsonderdelen met de grootste impact op het Europees grondgebied, ontbreekt merkwaardig genoeg elke vorm van evaluatie ter zake. En dit terwijl O&TO toch één van de gebieden is waarop de verschillen tussen de lid-staten het grootst zijn. Zo verhouden zich volgens het eerste rapport over de economische en sociale samenhang deze verschillen zich van 1 tot 13 (vergeleken met de verhouding van 1:5 voor het BNP per inwoner)⁽³⁾.

4.8. In het eerste officieel ontwerp ontbreekt tevens een analyse van de gevolgen van de interne markt voor het grondgebied en van de rol die diensten van algemeen economisch belang vervullen bij het bevorderen van sociale en territoriale samenhang in de Unie, conform de nieuwe bepalingen van artikel 16 van het Verdrag.

4.9. Het Comité is ten slotte van mening dat elk lange-termijn-scenario voor de ontwikkeling van het Europees grondgebied tevens rekening dient te houden met de mogelijke gevolgen van de invoering van de euro voor de ruimtelijke ontwikkeling van het Europees grondgebied. Zo zou de invoering van de euro kunnen leiden tot een nieuwe toename van de intracommunautaire handel in goederen en diensten, met alle gevolgen van dien, met name voor de verdeling van de economische activiteiten en de spreiding van de bevolking over het grondgebied van de EU, vooral in regio's die aan weerszijden van nationale grenzen liggen. Meer in het

algemeen zou de euro een territoriale dimensie aan de Europese economische en monetaire ruimte moeten geven.

4.10. In onderhavig document wordt erop aangedrongen meer rekening te houden met de langetermijnprioriteiten die in het kader van ruimtelijke ontwikkelingsstrategieën voor bepaalde gebieden zijn vastgesteld en wordt erop gewezen dat voor meer convergentie tussen structurele beleidsmaatregelen en ruimtelijke ordening moet worden gezorgd. Momenteel is het echter zo dat zowel de lid-staten als de Europese Commissie weigeren om territoriale criteria in aanmerking te nemen bij toewijzing van middelen uit hoofde van de structuurfondsen.

4.11. Het Comité deelt dit standpunt en benadrukt dat het debat dat thans over het EROP gevoerd wordt, zich niet moet mengen in de institutionele procedures die momenteel i.v.m. de hervorming van de structuurfondsen voor de periode 2000-2006 lopen.

4.12. Dit neemt volgens het Comité niet weg dat de structuurfondsen en het beleid voor ruimtelijke ordening theoretisch dezelfde doelstelling nastreven: het versterken van de economische en sociale samenhang en de concurrentiekracht van het Europees grondgebied. Het Comité acht het met name in het licht van de komende uitbreiding van de Europese Unie absoluut noodzakelijk om zich, zodra de tijd er rijp voor is, ernstig te bezinnen over de wisselwerkingen tussen structuurbeleid en beleid voor ruimtelijke ordening.

4.13. Het Comité onderstreept eveneens dat opname van een hoofdstuk „De territoriale vooruitzichten van de uitbreiding” in het ontwerp van het EROP een prioriteit is. Het Comité is ingenomen met het feit dat deze prioriteit als zodanig is erkend tijdens de bijeenkomst van de ministers in Echternach op 9 december 1997 en stelt met voldoening vast dat de Europese Commissie tijdens de informele vergadering van de ministers van ruimtelijke ordening in Glasgow op 8 juni 1998 een studie heeft gepresenteerd, die als bijdrage dient voor de uitwerking van een extra hoofdstuk in het EROP met betrekking tot dit onderwerp. Het Comité ondersteunt eveneens de initiatieven van het Britse voorzitterschap om overeenkomstig de conclusies van Noordwijk en Echternach de kandidaat-lid-staten bij de EROP-activiteiten te betrekken.

4.14. Het Comité stelt voor om te zijner tijd politieke opties te formuleren waarin met de toekomstige uitbreiding rekening wordt gehouden, evenals met de territoriale problemen die daardoor kunnen optreden zowel voor de nieuwe lid-staten en voor het huidige Europa van de vijftien als aan de grenzen van de Europese Unie.

4.15. Door de uitbreiding zal het zwaartepunt in de Europese Unie naar het oosten verschuiven, waardoor de problemen van de perifere gebieden van de Unie nog zullen worden verscherpt (communicatie, vervoersinfrastructuur, toegang tot economische activiteiten, enz.). Dit maakt het des te noodzakelijker om een nieuw territoriaal evenwicht te vinden. De samenwerking met

⁽¹⁾ Zie met name de adviezen van het Comité over: de toekomst van de cohesie en de gevolgen op lange termijn voor de Structuurfondsen — PB C 153 van 28.5.1996; de rol van de Europese Unie in stedelijke aangelegenheden — PB C 30 van 30.1.1997.

⁽²⁾ In dit verband dient met name naar twee recente mededelingen van de Commissie verwezen te worden over: het communautaire beleid ten dienste van de werkgelegenheid (COM(97) 611 def. van 12.12.1997); Milieu en werkgelegenheid (Bouwen aan een duurzaam Europa) (COM(97) 592 def. van 18.11.1997).

⁽³⁾ COM(96) 542 def. 2 van 8.4.1997.

de Raad van Europa dient in het bijzonder te worden bevorderd, niet alleen in deze context, maar ook met het oog op de door het Comité gewenste uitwerking en opzet van een kader voor grensoverschrijdende samenwerking (vooral op het gebied van ruimtelijke ordening) met niet-EU-landen, waaronder heel in het bijzonder de landen in Oost-Europa.

4.16. Meer in het algemeen en vanuit een toekomstige analyse betreurt het Comité het dat in het document niet voldoende gekeken wordt naar de plaats welke Europa ten opzichte van de andere geografische gebieden van de wereld inneemt. Een dergelijke analyse zou immers goed van pas komen bij het zoeken naar de middelen waarmee de hulpbronnen en troeven van de Europese Unie ten nutte kunnen worden gemaakt en verzekerd kan worden dat de Unie bij machte is om met de grote concurrenten in de wereld te concurreren.

5. Waarnemingspost voor de ruimtelijke ordening van het Europees grondgebied

5.1. In 1994 zijn de ministers het in Leipzig in principe al eens geworden over de oprichting van een Waarnemingspost voor de ruimtelijke ordening van het Europees grondgebied en in Noordwijk hebben zij hun steun hiervoor bekrachtigd. De Waarnemingspost, die verantwoordelijk zal zijn voor de technische en wetenschappelijke aspecten van het opstellen en het periodiek bijwerken van het EROP, wordt opgericht omdat momenteel een goed uitgerust Europees apparaat voor regionale statistische gegevens ontbreekt, terwijl dat nodig is om de ontwikkeling van het grondgebied van de EU te kunnen volgen, omdat er belangrijke leemten in de beschikbaarheid van vergelijkbare, gekwantificeerde en aan de geografische context refererende gegevens zijn vastgesteld, en omdat men het tot dusverre nog niet eens is geworden over betrouwbare criteria en indicatoren voor de vaststelling van typologieën van regio's en stedelijke gebieden.

5.2. Tijdens de informele vergadering van de ministers van ruimtelijke ordening in Echternach is een ontwerp besproken waarin taken, werkerterrein, organisatie, financiering en start van de Waarnemingspost nader bepaald zijn. In de conclusies van het voorzitterschap wordt het principe om een waarnemingspost op te richten bekrachtigd. Aan de oprichting zal een proefperiode van twee jaar (1998-1999) voorafgaan, die drie doelstellingen heeft:

- bijdragen tot de afronding van het EROP in 1999, na afloop van het uitgebreide debat dat momenteel in de lid-staten en op Europees niveau plaatsvindt;
- vaststelling van de institutionele, juridische en financiële voorwaarden waaraan bij de oprichting van de Waarnemingspost dient te worden voldaan;
- lancering van een aan het EROP gekoppeld onderzoeksprogramma, dat door een netwerk van gespecialiseerde instituten in de lid-staten dient te worden uitgevoerd. De bedoeling is dat de Commissie in overleg met de lid-staten een voorstel uitwerkt voor

dit programma en dit voor 50 % medefinanciert krachtens artikel 10 van het EFRO.

5.3. Het Comité herinnert eraan dat het reeds in 1991 op de oprichting van een dergelijke waarnemingspost heeft aangedrongen in zijn advies over de mededeling „Europa 2000”⁽¹⁾. Het betreurt dat het hiervan, ondanks de geboden spoed, zowel om politieke als om juridische en budgettaire redenen nog niet gekomen is. Met voldoening stelt het Comité vast dat het Europees Parlement de mogelijkheid wil onderzoeken om een speciale begrotingslijn te creëren voor de financiering van een uit een netwerk van onderzoeksinstituten⁽²⁾ bestaande communautaire waarnemingspost. De oprichting van deze waarnemingspost heeft echter al te veel vertraging opgelopen om nog daadwerkelijk te kunnen bijdragen tot de definitieve totstandkoming van het EROP.

5.4. Het Comité wijst erop dat het geenszins de bedoeling is dat de waarnemingspost een administratieve planningstructuur wordt of beslissingsbevoegdheden krijgt, aangezien de beslissingen op het gebied van ruimtelijke ordening in de eerste plaats politiek van aard zijn. Verder verwijst het Comité naar zijn advies van 1991 over de mededeling „Europa 2000”⁽¹⁾, waarin het Comité als eis stelt dat de Waarnemingspost een zekere autonomie krijgt ten aanzien van de nationale en EU-overheidsinstanties.

5.5. Het Comité verzoekt de Commissie ten slotte om zijn vertegenwoordigers te betrekken bij de werkzaamheden van deze Waarnemingspost, als deze eenmaal is opgericht.

6. De tenuitvoerlegging van het EROP

6.1. In onderhavig document wordt ervan uitgegaan dat experimentele, innovatieve initiatieven nodig zijn om „de relevantie van de aanpak en beleidsopties in het kader van het EROP te toetsen”. Qua beschikbare communautaire instrumenten wordt het programma Interreg IIC uitdrukkelijk genoemd als het instrument bij uitstek. Daarnaast wordt verwezen naar artikel 10 van het EFRO, dat voorziet in proefacties en proefprojecten op het gebied van ruimtelijke ordening.

6.2. Het Comité is tevreden over deze gang van zaken en dringt erop aan dat deze initiatieven worden versterkt.

6.3. Het Comité wijst erop dat het met name in zijn advies van september 1995⁽³⁾ heeft aangeraden om op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling programma's voor transnationale samenwerking op te zetten, waarbij meer dan alleen de traditionele grensoverschrijdende activiteiten worden georganiseerd. Het Comité is ook

⁽¹⁾ PB C 339 van 31.12.1991, paragraaf 4.6.

⁽²⁾ Resolutie van het Europees Parlement van 2 juli 1998 over „Ruimtelijke ordening en het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief” (PE 271.026, blz. 39).

⁽³⁾ PB C 301 van 13.11.1995.

van oordeel dat met de opkomst van grote geografische „solidariteitsgebieden” (het Middellandse-Zeegebied, de Atlantische Boog, het Oostzeegebied, het Alpengebied, enz.) samenwerking op het niveau van deze interregionale gebieden vereist is vanuit het oogpunt van een coherente ruimtelijke ordening (zie ook paragraaf 2.6).

6.4. Het Comité acht het derhalve noodzakelijk om in het kader van het EROP de troeven en zwakke punten van deze samenwerkingsgebieden alsmede de specifieke factoren die bepalend zijn voor hun toekomst te onderzoeken.

6.5. Met het oog op de toekomstige uitbreiding acht het Comité het tevens noodzakelijk dat te zijner tijd in samenwerking met de kandidaat-lid-staten maatregelen voor grensoverschrijdende en transnationale samenwerking op het gebied van ruimtelijke ordening worden vastgesteld en uitgevoerd.

6.6. Partnerschappen zijn, geheel in de lijn van hetgeen in paragraaf 3 is gezegd, eveneens van cruciaal belang voor de tenuitvoerlegging van het EROP. Het Comité betreurt het gebrek aan reëel overleg en de besloten sfeer waarin tot dusverre op alle territoriale niveaus de Interreg-programma's zijn geformuleerd en uitgevoerd. Als eerste vereiste geldt ook hier dat alle actoren die ter plaatse bij de regionale ontwikkeling betrokken zijn, geïnformeerd en geraadpleegd worden en actief aan de werkzaamheden kunnen deelnemen.

6.7. Het Comité is van oordeel dat het met name de taak van de Commissie is, zich bij de lid-staten ervoor in te zetten dat daadwerkelijk overleg plaatsvindt met alle betrokken partijen op het gebied van ruimtelijke ordening en ervoor te zorgen dat alle betrokken partners, de sociaal-economische organisaties inclusief, ten volle betrokken worden bij het opstellen, de tenuitvoerlegging en de follow-up van de Interreg-programma's.

6.8. Het Comité raadt eveneens ten zeerste aan dat de in de Commissievoorstellingen betreffende de hervorming van de structuurfondsen verwoorde principes inzake uitbreiding en verdieping van het partnerschap worden gerespecteerd en verwezenlijkt in het kader van de nieuwe Interreg-programma's.

6.9. Het Comité beklemtoont dan ook dat de aard zelf van de Interreg-programma's en de proefmaatregelen en -projecten met zich meebrengt dat deze op een transparante wijze en met volledige participatie van de actoren op het gebied van ruimtelijke ordening, waaronder de sociaal-economische organisaties, worden opgesteld en uitgevoerd.

7. Slotopmerkingen

7.1. Het Comité is ingenomen met de werkzaamheden die het voorzitterschap van de Raad tijdens de eerste helft van 1998 heeft verricht om de inhoud van het eerste officieel ontwerp te verbeteren. Vooral de delen II en IV betreffende resp. Ruimtelijke ontwikkelingen: de „Europese dimensie” en „Uitvoering van het EROP” zijn er hierdoor aanzienlijk op vooruitgegaan. Dit werk van het voorzitterschap kan beschouwd worden als een extra bijdrage aan het debat over het eerste officiële ontwerp van het EROP.

7.2. Het Comité stelt met voldoening vast dat in het document dat tijdens de informele vergadering van Glasgow door het voorzitterschap gepresenteerd is vorderingen zijn geboekt op gebied van het beleid voor onderzoek en technologische ontwikkeling en het concurrentiebeleid.

7.3. Daarentegen moet het Comité helaas nogmaals tot zijn spijt vaststellen dat er op geen enkele manier wordt ingegaan op de rol die de werkgelegenheid bij het beleid voor ruimtelijke ordening speelt.

7.4. Het Comité heeft eveneens met veel belangstelling kennisgenomen van de lijst met toekomstige maatregelen voor de tenuitvoerlegging van het EROP die door het Britse voorzitterschap gepresenteerd is en stelt met name met voldoening vast dat het voorzitterschap getracht heeft zo nauwkeurig en systematisch mogelijk de verschillende niveaus aan te geven waarop deze maatregelen dienen te worden genomen (EU, transnationaal, interregionaal, grensoverschrijdend en in de lid-staten).

7.5. Ten slotte is het Comité ermee ingenomen dat de ministers hun vergadering in Glasgow opnieuw hebben verklaard, het definitieve EROP in mei 1999 onder het Duitse voorzitterschap te willen goedkeuren. Zelf zal het niet aarzelen om, indien nodig, t.z.t. wederom een bijdrage tot de totstandkoming van deze versie van het EROP te leveren.

Brussel, 9 september 1998.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
T. JENKINS